

МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ МОДУЛЬНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

Буравський О. А.

*доктор історичних наук, доцент,
професор кафедри всесвітньої історії
Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна*

Актуальність теми. Реформування системи вищої освіти України й підвищення її рівня якості є найважливішою проблемою, яка обумовлюється процесами глобалізації та потребами формування індивідуального розвитку людини, її самореалізації у цьому світі.

Впровадження у навчальний процес вищих навчальних закладів інноваційних технологій є одним з основних напрямів удосконалення системи вищої освіти. Однією з перспективних ідей у цьому напрямі є модульне навчання, яке розвиває творчі здібності, активізує пізнавальний процес на основі реалізації суб'єкт-суб'єктних взаємовідносин між викладачем і здобувачами вищої освіти.

Мета статті полягає у розкритті методики організації модульного навчання здобувачів вищої освіти під час вивчення всесвітньої історії.

Інноваційні пошуки з метою реалізації особистісної освітньої траєкторії, збільшення варіативності й різноманітності функціонування процесу навчання з всесвітньої історії майбутніх фахівців сприяли розвитку модульного навчання. Різні напрямки дослідження і підходи до проєктування й конструювання модульного навчання як альтернативи традиційним методикам та технологіям знайшли своє відображення в працях зарубіжних педагогів Б. Гольдшмід, М. Гольдшміда [10], Дж. Дьюї [11], Дж. Рассела [12], та вітчизняних науковців та практиків А. Алексюка [1], І. Богданової [2], В. Бондар [3], О. Гупало [4], С. Ніколаєнко [5], П. Олійник [6]. Вчені розглядають навчальний модуль як цілеспрямований, гнучкий, динамічний, відносно завершений процес взаємодії компонентів освітнього процесу. Одностайною є думка, що навчання, що ґрунтується на модульних технологіях, оптимізує освітній процес, формує

високий рівень пізнавальної активності, забезпечує особистісну мотивацію, самостійність студентів.

Модульна система вивчення всесвітньої історії студентів профільних спеціальностей впроваджується як європейський стандарт та засіб мобільної співпраці студента та викладача, яка визначається основними засадами Болонської декларації, яку Україна підписала 19 травня 2005 р. Загалом, це стає важливим чинником включення національних вищих навчальних закладів до європейського освітньо-культурного простору. В українських вищих навчальних закладах впровадження модульної системи організації освітнього процесу відбулося з реалізацією наказу Міністерства освіти і науки України № 48 від 23 січня 2004 р. «Про проведення педагогічного експерименту з кредитно-модульної системи організації навчального процесу» [7].

Особливістю модульного навчання є інноваційний підхід до організації навчального процесу. Створюється система, що спрямована на формування вільної траєкторії розвитку студента, оптимізацію взаємодії студентів та викладача, досягненню продуктивності засвоєння знань та вироблення необхідних навичок. При цьому модульна система контролю знань та умінь сприяє стимулюванню системної роботи протягом семестру як студента, так і викладача [9, с. 42–49].

Всесвітня історія є однією з базових дисциплін у підготовці студентів до професійної діяльності вчителя, історика, археолога і складає цілісну систему навчання, яка передбачає лекційні, практичні, семінарські, оглядово-методичні заняття й самоосвітню роботу студента. Освітня програма з всесвітньої історії побудована за лінійно-концентричним принципом, але модульна система дозволяє відійти від репродуктивної діяльності та врахувати індивідуальний темп навчання, потенціал та особистісні особливості здобувачів освіти.

Значною перевагою модульного навчання є можливість індивідуалізації освітнього процесу. Зміст модулів призначається як для групової роботи студентів в синхронному режимі офф-лайн, так і для індивідуального навчання в асинхронному режимі он-лайн. Для асинхронного режиму навчання представлені альтернативні модулі, які дозволяють кожному студенту обрати

модуль відповідного змісту й працювати над ним в визначеному ним самим темпі. Таким чином, модуль дає змогу засвоїти матеріал у повному обсязі навіть тим, хто змушений навчатися у повільнішому темпі, адже причин для цього в сучасному світі достатньо: особливі освітні потреби студентів з інклюзією, професійна діяльність, дистанційність навчання через введення надзвичайного чи воєнного стану, епідеміологічні обмеження тощо.

Потенціал модульного навчання підвищує його гнучкість, яка дозволяє групувати модулі за змістом у різноманітні комбінації, в той же час дотримуючись принципів хронологізації, синхронізації та систематизації навчального матеріалу.

Але модульний підхід передбачає пряму відповідальність студента за результативність навчання. Свобода вибору має бути закріплена акцентом на активній діяльності суб'єкта навчання, а в діяльності педагога зміщуються акценти: він пропонує студентам інформаційні джерела, у тому числі й цифрові, і виконує роль діагноста, консультанта-порадника, тьютора, мотиватора [8, с. 22–25]. В цьому принципова відмінність від традиційних технологій навчання, коли викладач орієнтований виступати джерелом інформації. В інформаційному суспільстві, яке активно розвивається в XXI ст., викладач вже не є єдиним джерелом знань, цифровізація джерел, підручників та мобільність у використанні інтернет-технологій дають змогу отримувати доступ до необхідної інформації в режимі реального часу за будь-якої потреби та забезпечують висвітлення проблемних питань з різних ракурсів. В модульному навчанні складаються паритетні взаємозумовлені суб'єкт–суб'єктні відносини викладача і студента. Означена взаємодія стає запорукою взаємної відповідальності за рівень та ефективність навчання.

Важливим моментом впровадження модульного навчання є орієнтація на діяльнісний підхід. Модулі створюють сприятливі умови для ефективного засвоєння навчального матеріалу шляхом активізації пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти. Цьому сприятимуть оволодіння теоретичним і практичним програмовим матеріалом і розвиток навичок через проведення різних форм занять в модулі (інтерактивні, проблемно-дослідницькі,

конференції, моделювання в розрізі професійної діяльності тощо) та реалізація творчих можливостей студентів через залучення до науково-дослідницької роботи.

У галузі суспільно-історичних дисциплін змістова частина всесвітньої історії досить вагома, що дозволяє об'єм розподіляти на кілька окремих модулів (наприклад, антична історія, історія середніх віків, історія Відродження та інші) і вводити їх, відповідно до модульної програми кожного року навчання. На кожному наступному етапі видозмінюються інтегруючі та окремі дидактичні цілі модуля, завдання, що вирішуються в процесі даного модуля, зміст і складність навчального матеріалу, співвідношення різних форм організації освітнього процесу, контроль-діагностичні засоби.

Висновки. Реалізація модульно-рейтингового навчання у ВНЗ України, зокрема на історичному факультеті Житомирського державного університету імені Івана Франка дає можливість внести позитивні зміни у викладанні всесвітньої історії. Проектуванням технологій модульного навчання в освітній процес вищої школи можна досягти високого інтелектуального та духовного рівня самореалізації особистості. Сьогодні використання методики модульного навчання під час вивчення всесвітньої історії в пізнавальному аспекті чекає на своїх дослідників.

Література:

1. Алексюк А. Експериментальне впровадження технології модульної організації навчання у вищій школі. *Проблеми вищої школи*. 1994. Вип. 79. С. 3–9.
2. Богданова І. М. Модульний підхід до професійно-педагогічної підготовки вчителя: Монографія. Одеса: Маяк, 1998. 284 с.
3. Бондар В. І. Модульно-рейтингова технологія вивчення навчальної дисципліни (на матеріалі дидактики). Київ: Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 1999. 49 с.
4. Гупало О. Модульна система викладання та рейтингова система контролю і оцінки знань студентів. *Організація і методичні аспекти модульного навчання та рейтингового контролю знань студентів*. К. Алчевськ ДПМІ, 1992. С. 55–57.
5. Ніколаєнко С. М. Вища освіта – джерело соціально-економічного і культурного розвитку суспільства. К.: Знання, 2005. 319 с.

6. Олійник П. Форми та методи активного навчання при підготовці фахівців різних освітньо-кваліфікаційних рівнів і критерії їх вибору. *Науковий вісник Національного аграрного університету*. 2000. Вип. 30. С. 61–67.
7. Про проведення педагогічного експерименту з кредитно-модульної системи організації навчального процесу: Наказ Міністерства освіти і науки України №48 від 23.01. 2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0048290-04#Text> (дата звернення 10.04.2023 р.)
8. Фурман А. В. Принцип модульності в освітній практиці: два рівні втілення. *Рідна школа*. 1995. № 7–8. С. 22–28.
9. Цехмістрова Г.С. Ефективність застосування модульного навчання та рейтингової системи контролю знань студентів. *Проблеми освіти*. 2001. Вип. 26. С. 40–53.
10. Goldschmid B., Goldschmid M.L. Modular Instruction in Higher Education // *Higher Education*. 1972. Nr. P. 32. URL: <https://eric.ed.gov/?id=ED061158> (дата звернення 10.04.2023 р.)
11. Dewey J. *Democracy and Education*. New York: Macmillan, 1916. 384 p. . URL: <https://www.gutenberg.org/files/852/852-h/852-h.htm> (дата звернення 10.04.2023 р.)
12. Russell James D. Characteristics of modular instruction. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/pfi.4210120402> (дата звернення 10.04.2023 р.)